

WILLIAM LABOV'UN ANLATI ÇÖZÜMLEMESİ ÜZERİNDEN RUS MİZAH DERGİSİ
KROKODİL'DE KURTULUŞ SAVAŞI'NIN SUNUMU

Tuğba BAYTİMUR¹

ÖZ

Araştırma Makalesi

Research Article

¹ Dr., Bağımsız Araştırmacı,
Ankara, Türkiye

E-Posta
tuba.baytimur@gmail.com
ORCID
0000-0002-7069-3338

Başvuru Tarihi / Received
19.04.2022

Kabul Tarihi / Accepted
12.09.2022

1922 yılında yayım hayatına başlayan Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'nin (RSFSC) mizah dergisi Krokodil (Крокодил), Kurtuluş Savaşı'nı sayfalarına taşımış ve yayımladığı karikatürler üzerinden Kurtuluş Savaşı'na yönelik RSFSC'nin ulusal çıkarları doğrultusunda çeşitli mesajlar vermiştir. Krokodil'de Kurtuluş Savaşı'na yönelik yayımlanan karikatürler, RSFSC'nin Türk Ulusal Hareketi'ne yönelik siyasi bakışını yansıması bakımından önem taşımaktadır. Çalışmada Krokodil'in Kurtuluş Savaşı'nı konu alan karikatürleri RSFSC'nin Türk Ulusal Hareketi'ne bakışı üzerinden incelenerek, Rus halkına Kurtuluş Savaşı'nın ne şekilde yansıtıldığının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada Krokodil'in konuya ilişkin karikatürleri, dilbilimci William Labov'un Anlatı Çözümlemesi üzerinden analiz edilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular ışığında Krokodil'deki karikatürler üzerinden Kurtuluş Savaşı'nda Türk Ulusal Hareketi'nin işgal kuvvetlerine yönelik direnişinin kararlı bir şekilde sürdüğünün yansıtıldığı, saltanatın çöküş sürecinde olduğu mesajının verildiği ve Türk Ulusal Hareketi ile RSFSC'nin ortak rakiplere karşı mücadele ettiği algısının şekillendirildiği ortaya çıkarılmıştır. Bu şekilde çalışmada Krokodil'deki konuya ilişkin karikatürlerde RSFSC'nin dolaylı olarak Türk Kurtuluş Savaşı'na destek verdiği izleniminin oluşturulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kurtuluş Savaşı, Rusya, Medya, Mizah, Rus Mizahı

THE PRESENTATION OF THE WAR OF INDEPENDENCE IN THE RUSSIAN HUMOR MAGAZINE KROKODIL THROUGH WILLIAM LABOV'S NARRATIVE ANALYSIS

ABSTRACT

Krokodil (Крокодил), the humor magazine of the Russian Soviet Federative Socialist Republic (RSFSR), which started its publication life in 1922, focused on the War of Independence and gave various messages about the War of Independence in line with the national interests of the RSFSR through the cartoons it published. The cartoons about the War of Independence published in Krokodil are important in terms of reflecting the political view of the RSFSR towards the Turkish National Movement. In this study, it was aimed to reveal how the War of Independence was reflected to the Russian people by examining the cartoons of Krokodil about the War of Independence through the RSFSR's view of the Turkish National Movement. For this purpose, the cartoons of Krokodil on the subject were analyzed through the Narrative Analysis of the linguist William Labov. In the light of the findings obtained in the study, through the cartoons in Krokodil, it was revealed that the resistance of the Turkish National Movement against the occupation forces in the War of Independence continued decisively was reflected, that the message that the sultanate was in the process of collapse was given and that the perception that the Turkish National Movement and the RSFSR fought against common opponents was shaped. In this way, it was concluded that in the cartoons on the subject in Krokodil, the impression that the RSFSR indirectly supported the Turkish War of Independence was formed.

Keywords: War of Independence, Russia, Media, Humor, Russian Humor

GİRİŞ

Krokodil mizah dergisi, Sovyetler Birliği'nin kurulduğu 1922 yılında yayım hayatına başlamış ve 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra da yayım hayatını sürdürmüştür. Sovyetler Birliği'nin medya üzerindeki sıkı kontrolü Krokodil'de de etkili olmuş ve dergideki karikatürler, Sovyetler Birliği'nin uluslararası politik çıkarları doğrultusunda şekillenmiştir. Bu nedenle Sovyetler Birliği'nin 69 yıllık döneminde Krokodil'de yayınlanan karikatürler, Sovyetler Birliği'nin politikalarının birer yansıması olmuştur. Nitekim Sovyetler Birliği'nin dostları karikatürlerde olumlu şekilde yansıtılırken, düşmanları ise sert şekilde eleştirilmiştir. Krokodil yayımladığı karikatürlerle Rus yönetiminin farklı dönem ve konulara yönelik siyasi bakışını yansıtmıştır. Dergi, Kurtuluş Savaşı'na yönelik yayınladığı karikatürlerle de Rus yönetiminin Türk Ulusal Hareketi'ne yönelik bakışını yansıtan bir araç olmuştur. Bu açıdan Krokodil'in Kurtuluş Savaşı'na ilişkin karikatürlerindeki mesajların ortaya konulması, Kurtuluş Savaşı sürecinde Türk-Rus ilişkilerine ışık tutulması bakımından önem taşımaktadır.

Çalışmada Krokodil'in Kurtuluş Savaşı'na yönelik karikatürleri üzerinden Rus yönetiminin, Türk Ulusal Hareketi'ne yönelik bakışının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada derginin Kurtuluş Savaşı'nı konu alan karikatürleri, Anlatı Çözümlemesi üzerinden analiz edilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular üzerinden aşağıdaki sorular yanıtlanmaya çalışılmıştır:

- Krokodil'in Kurtuluş Savaşı'nı konu alan karikatürlerinde Türk Ulusal Hareketi nasıl sunulmuştur?

- Krokodil'in Kurtuluş Savaşı'nı konu alan karikatürlerinde Türk Ulusal Hareketi ve Rus yönetimi arasındaki ilişkiler ne şekilde yansıtılmıştır?

- Krokodil'in Kurtuluş Savaşı'nı konu alan karikatürlerinde hangi mesajlara yer verilmiştir?

Çalışma, Krokodil üzerinden Rus yönetiminin Kurtuluş Savaşı'na bakışını yansıtması bakımından önem taşımaktadır. Bu açıdan çalışmanın iletişim, tarih, siyaset ve uluslararası ilişkiler alanlarında çalışma yürüten araştırmacıların yararlanacağı bir kaynak olması amaçlanmıştır.

1. Literatür İncelemesi

Türkiye ve Sovyetler Birliği üzerine çeşitli akademik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar içerisinde: Wheeler (1968), İran, Irak ve Türkiye'deki Sovyet çıkarlarını; Cutler (1991), Yunanistan ve Türkiye ile Sovyet ilişkilerini; Güçlü (1998), İkinci Dünya Savaşı'nın başlangıcında Sovyetler Birliği açısından Türkiye'nin dış politikasını; Benhür (2004), Stalin dönemi Türk-Sovyet ilişkilerini; Semiz ve Akgün (2007), İkinci Dünya Savaşı sürecinde Türkiye-Sovyetler Birliği ilişkilerini; Tamkin (2008), 1940-1945 yılları arasında Sovyetler Birliği'nin Türkiye üzerindeki iddialarını; Hirst (2013), 1930'lu yıllarda Sovyetler Birliği-Türkiye yakınlaşmasını; Hirst (2013), 1920-1923 yılları arasında Sovyetler Birliği diplomasisi ve Türkiye'yi; Sakkas ve Zhukova (2013), 1967-1974 yılları arasında Sovyetler Birliği, Türkiye ve Kıbrıs Sorunu'nu; Atabey (2014), Montrö Konferansı'ndan İkinci Dünya Savaşı'na Türkiye-Sovyetler Birliği ilişkilerini; Kurban (2014), 1950-1960 yıllarında Sovyetler Birliği ve Türkiye arasındaki ilişkileri; Uzman (2018), İkinci Dünya Savaşı sonrasında Sovyetler Birliği'nin

taleplerini ve Türkiye'nin tepkisini; Köse (2019), Sovyetler Birliği'nin boğazlara ilişkin taleplerini; Başarır (2021), Stalingrad Savaşı sürecinde Türkiye-Sovyetler Birliği ilişkilerini; Erdoğan ve Aslan (2021), Demokrat Parti döneminde Türkiye-Sovyetler Birliği ilişkilerini ve Kaya (2022), 1965-1971 yılları arasında Türkiye-Sovyetler Birliği'yle ilişkilerini incelemiştir.

Kurtuluş Savaşı sırasında Türk Ulusal Hareketi ve Rusya arasındaki ilişkileri inceleyen çeşitli akademik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda: Tokgöz, Türkiye-Rusya ekonomik ilişkilerini konu aldığı çalışmasında Kurtuluş Savaşı döneminde iki ülkenin ekonomik ilişkisini ele almıştır. Çalışmada iki ülkenin birbirine yakınlaşma sürecinde her iki ülkenin de bağımsızlık savaşlarında aynı güçlere karşı savaş verdiği üzerinde durulmuştur (Tokgöz, 2011: 7). Cankut da çalışmasında Kurtuluş Savaşı sürecinde her iki ülkenin ilişkilerinin temelini emperyalist güçlere karşı mücadele olduğuna vurgu yapmıştır (Cankut, 2018: 79). Afşar (2019), 1919-1925 yılları arasında Türk-Rus ilişkilerini incelediği çalışmasında Türk Ulusal Hareketi'nin Rusya ile yakınlaşarak, siyasi yalnızlıktan kurtulmayı ve Doğu Cephesi'nin kapatılmasını amaçladığını belirtmiştir (Afşar, 2019: 139).

Tekerek çalışmasında Kurtuluş Savaşı sırasında Azerbaycan ve Rusya'nın Türk Ulusal Hareketi'ne yönelik yardımlarını incelemiştir. Çalışmada Rusya'nın başlangıçtaki Türk Ulusal Hareketi'ne yönelik yardımının Türkiye'de Bolşevik rejimin kurulması amacıyla yapıldığı değerlendirilmiş, buna karşılık ilerleyen süreçte ortak çıkarlar doğrultusunda yardımın sürdüğü belirtilmiştir (Tekerek, 2021: 175). Sarınoy da çalışmasında Rusya'nın Türk Ulusal Hareketi ile Anadolu'da kurulacak yeni rejimi Bolşevik sisteme dönüştürmeyi amaçladığını ve bu amacın Türk Ulusal Hareketi'ne yardımın temel noktasını oluşturduğunu ileri sürmüştür (Sarınoy, 1986: 215).

Çakıcı ve Öksüz, Bolşeviklerin Türk Ulusal Hareketi'yle temas kurma girişimleri üzerine gerçekleştirdikleri çalışmada Rusların, Türk Ulusal Hareketi'ne destek vererek İtilaf Devletleri'nin Kafkaslara ve güney bölgesine ilerlemesini engellenme amacını taşıdığını belirtmiştir (Çakıcı ve Öksüz, 2020: 739). Tepeköy, Türk Ulusal Hareketi'nin hazırlık sürecinde Türk-Rus ilişkilerini incelediği çalışmasında Bolşeviklerin Türkiye'ye yakınlaşmasındaki çıkar amacının sınır

güvenliği, Türkiye'nin Bolşeviklere yakınlaşmasındaki çıkar amacının ise Rusya'nın askeri ve ekonomik yardımları olduğunu belirtmiştir (Tepeköy, 2021: 389). Arslan ise çalışmasında Türk Ulusal Hareketi ile Bolşeviklerin yakınlaşma sürecini, tanınma ihtiyacı, İtilaf Devletleri'nin baskıları, dünyaya Misak-ı Milli sınırlarını kabul ettirme çabası ve askeri ve ekonomik yardıma gereksinim duyulması olarak açıklamıştır (Arslan, 2022: 185-186).

Rus medyasında Kurtuluş Savaşı'nın sunuma ilişkin de çeşitli akademik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda da: Akman, Pravda ve İzvestiya gazeteleri üzerinden Sovyet basınında Birinci ve İkinci İnönü Savaşlarının yansımalarını ele almıştır. Çalışmada Türkiye'ye ilişkin olumsuz habere yer verilmediği ve Türk-Rus ilişkilerinden olumlu bahsedildiği sonucuna ulaşılmıştır (Akman, 2014a: 54). Yine Akman, Pravda ve İzvestiya gazeteleri üzerinden Sovyet basınında Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın yansımalarını incelemiştir. Çalışmada Rusya'nın Türkiye'nin yanında olduğunun vurgulandığı ve Türk-Rus ilişkilerinden olumlu bahsedildiği ortaya konulmuştur (Akman, 2014b: 43). Yurdigül ve Erdoğan Çakar da Pravda ve İzvestiya üzerinden Rus basınında Türkiye ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanını ele almıştır. Çalışmada gazetelerin 1 Ekim 1923 - 31 Aralık 1923 tarih aralığındaki toplam 3 aylık dönemlerinde 'Türkiye' konulu haberleri incelenmiştir. Çalışma kapsamında incelenen gazetelerde Türkiye'ye ilişkin olumsuz haberin yer bulmadığı, aksine Kurtuluş Savaşı'nı ve reformları destekler nitelikte haberlere yer verildiği ortaya çıkarılmıştır (Yurdigül ve Erdoğan Çakar, 2019: 290). Son olarak Yeşilot ve İsakov, çeşitli gazeteler üzerinden Rus basınında TBMM'nin açılış sürecini incelemiştir. Çalışmada elde edilen bulgularda Türk Ulusal Hareketi lehine bir yayım sürecinin olduğu ve Türkiye'nin emperyalizme karşı mücadele ettiğinin yansıtıldığı ortaya konulmuştur (Yeşilot ve İsakov, 2021: 138).

Çalışmada Rus basınında Türk Ulusal Hareketi'ni ele alan sınırlı sayıda akademik çalışmaya ulaşılmış ve ulaşılan çalışmalarda da ağırlıklı olarak Pravda ve İzvestiya gazetelerindeki haberler üzerinden sınırlı bir dönemin incelendiği ortaya çıkarılmıştır. Mevcut çalışmada ise farklı bir yayım olarak Sovyet mizah dergisi Krokodil üzerinden Kurtuluş Savaşı'nın daha kapsamlı bir döneminin ortaya konulmasına çalışılmıştır.

2. Yöntem

Çalışmada Krokodil mizah dergisinin 1922 yılındaki 28 ve 1923 yılındaki 48 olmak üzere toplam 76 sayısı incelenmiş ve inceleme sonucunda derginin Türkiye'yi konu alan toplam 23 karikatürüne ulaşılmıştır. Krokodil'in yayın hayatına 1922 yılında başlamış olmasından dolayı çalışmada derginin yalnızca iki yıl içerisindeki karikatürleri üzerinden incelemede bulunulmuştur. Çalışma kapsamında ulaşılan 23 karikatür içerisinde doğrudan Türk Kurtuluş Hareketi'ne odaklanan 11 karikatür incelenmiştir (Tablo 1).

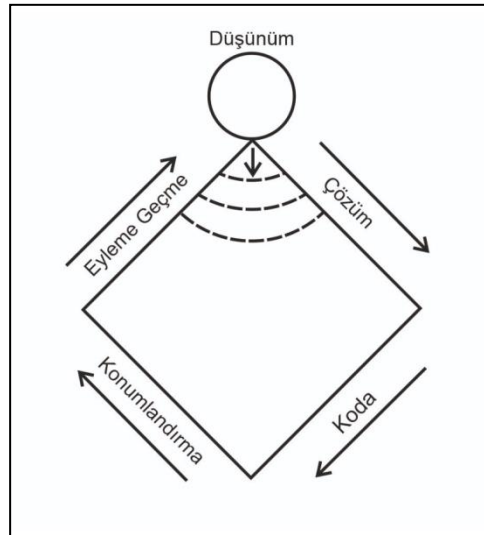
Tablo 1. Krokodil'in Kurtuluş Savaşı'nı Konu Alan Karikatürleri

Karikatür Sıralaması	Yayın Yılı	Yayın Sayısı	Karikatürün Bulunduğu Sayfa	Karikatürün Ele Aldığı Konu
1.	1922	5. sayı	13. sayfa	Türk-Yunan Mücadelesi
2.	1922	6. sayı	13. sayfa	Yunan Yönetimi
3.	1922	7. sayı	1. sayfa	Boğazlar
4.	1922	7. sayı	16. sayfa	Türk Sultanı ve Yunan Kralı
5.	1922	9. sayı	3. sayfa	Türk Ulusal Hareketi ve Papa
6.	1922	9. sayı	5. sayfa	Boğazlar
7.	1922	14. sayı	16. sayfa	Türkiye ve İngiltere
8.	1922	15. sayı	13. sayfa	Saltanatın Devrilmesi
9.	1922	18. sayı	1. sayfa	Saltanatın Devrilmesi
10.	1922	18. sayı	9. sayfa	İstanbul
11.	1922	18. sayı	13. sayfa	Lozan Barış Antlaşması

Çalışmada Krokodil'in Kurtuluş Savaşı'nı konu alan 11 karikatürü, İngiliz dilbilimci William Labov'un Anlatı Çözümlemesi üzerinden analiz edilmiştir. Labov'un Anlatı Çözümlemesi'nde soyutlama, konumlandırma, eyleme geçme, çözüm, düşünüm ve koda olmak üzere altı boyut bulunmaktadır (Labov, 1972: 363). Soyutlama, hikâyenin temel amacını; konumlandırma, hikâyenin bağlamını; eyleme geçme, hikâyede vurgulanan durumu; çözüm, hikâyenin son açıklamasını; düşünüm,

hikâyenin ana mesajını ve son olarak koda, geleceğe yönelik çıkarımı ifade etmektedir (Labov, 1972: 363-366).

Şekil 1. Labov'un Anlatı Modeli

Kaynak: (Labov, 1972: 369)

Anlatı üzerine yapılan çalışmalar felsefi köklerini postmodernizm, sosyal inşacılık, yapılandırmacılık ve feminizm gibi alanlardan alarak bugün hemen hemen her disiplindeki çalışmalara yansımaya başlamıştır (Albayrak, 2020: 1719). Labov'un yöntemi ile yapılan çalışmalara bakıldığında, Yemenici (1995), bir uygulama üzerinden anlatı çözümleme yöntemini açıklamıştır. Esmer (2003), şizofreni hastalarının sözlü anlatı metinlerinin, Labov'un öne sürdüğü çözümlemeye uygun olup olmadığını incelemiştir. Işık vd. (2021) ise Amerikan Kütüphane Derneği'nin Birinci Dünya Savaşı'nda ABD ordusu için hazırladığı propaganda posterlerini incelemiştir.

Labov ve Waletzky'e göre (1997: 3), anlatıyı çözümleme girişimlerinin çoğu, uzun süredir devam eden edebi veya sözlü geleneklerin daha karmaşık ürünlerini konu edinmiştir. Örneğin mitler, halk hikayeleri, masallar, efsaneler, tarihler, destanlar vb. temel anlatı yapılarının birçok çevrimini içerdikleri için daha basit unsurların birleşmesi ve evriminin sonuçları gibi görünmektedir. Birçok durumda, belirli bir anlatının evrimi, onu başlangıç işlevinden o kadar uzaklaştırmıştır ki, şimdiki işlevinin ne olduğunu söyleyebilmek zor olabilmektedir. Dolayısıyla

anlatıların çözümlenmesinde ve anlaşılmasında en basit ve en temel anlatı yapıları, köken işlevleriyle doğrudan bağlantılı olarak analiz edilmedikçe çok fazla ilerleme kaydedilmesi mümkün olmayacaktır. Çocuklardan yetişkinlere anlatı tekniğinin gelişimini ve alt sınıftan orta sınıf konuşmacılara kadar anlatı tekniğinin kapsamını inceleyerek anlatının unsurlarını izole etmek mümkün olacaktır.

Bu kapsamda 1960'lı yıllarda Labov ve Waletzky'in ilk çalışmalarından günümüze dayanan anlatı çözümlemesinde kullanılan iletişim biçimlerinde, kişisel deneyimler bir kişiden diğerine aktarılarak temel insan kapasitesinden yararlanılmaktadır. Yapılan çalışmalarda öncelikle anlatının yapısal organizasyonu ele alınmakta sonrasında ise değerlendirici bileşenlere ve anlatının inşasına odaklanılmaktadır (Labov, 2010: 546). Ancak Labov'un modelinde, anlatıların belirli etkileşimsel bağlamlardaki ifade ediliş biçimlerinin ve o esnadaki işlevlerinin göz ardı edilmesi ve sadece tanımlanan yapıya uyup uymadıklarına odaklanması ise eleştiri konusu olabilmektedir (Şah, 2018: 9). Anlatının belirli kısımlarını nesnelleştirmek yerine kişiselleştirme yoluyla ve belirli teknikler aracılığıyla daha dramatik etkiler elde edilmesi ise Labov'un modelinin öne çıkan özelliği olarak görünmektedir (Koike, 1987: 148).

Krokodil'deki görsel ve yazılı göstergeler üzerinden verilmek istenen mesajların oluşum sürecini ve amaçlanan eylemleri kapsamlı olarak açıkladığı için çalışma kapsamında Anlatı Çözümlemesi'nin kullanılması kararlaştırılmıştır. Çalışmadaki karikatürler, sırasıyla Anlatı Çözümlemesi'nin soyutlama, konumlandırma, eyleme geçme, çözüm, düşünüm ve koda boyutları üzerinden analiz edilmiştir.

3. Kurtuluş Savaşı Sürecinde Türkiye-Sovyetler Birliği İlişkilerine Genel Bakış

29 Ekim 1914 tarihinde Osmanlı savaş gemilerinin Rus limanlarını bombalamasıyla Osmanlı Devleti, İttifak Devletleri yanında Birinci Dünya Savaşı'na girmiştir. Osmanlı Devleti, savaş sırasında çeşitli cephelerde savaşırken Rusya'ya karşı Kafkasya Cephesi'nde mücadele etmiştir. 3 Mart 1918 tarihinde imzalanan Brest-Litovsk Antlaşması ile Rusya savaştan çekilmiş ve Kars, Ardahan, Batum ve Artvin, Osmanlı Devleti'ne verilmiştir. Osmanlı Devleti, savaşta Rusya'ya karşı

başarı sağlamasına karşılık, İtilaf Devletleri'ne karşı yenilgi almış ve 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması'yla savaştan çekilmiştir. Antlaşmanın ağır şartları Anadolu'da Mustafa Kemal Paşa liderliğinde Türk Ulusal Hareketi'nin ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkiler, Kurtuluş Savaşı sırasında yakınlaşmaya başlamış, her iki ülkeden de karşılıklı sıcak mesajlar gelmiştir. Bu dönemde Türkiye, Doğu-Batı siyasi dengesini gözeterek Rusya ile yakınlaşma yolunu seçmiştir (Doğramacıoğlu, 2020: 220). Nitekim Türkiye, Rusya ile yakınlaşarak, İtilaf Devletleri'ne karşı Doğu sınırlarını güvence altına almaya, aynı zamanda savaşta gerek duyulan askeri ve ekonomik yardımı temin etmeye çalışmıştır. Rusya ise Türkiye'ye destek vererek Güney sınırlarının İtilaf Devletleri'nin tehdidi altına girmesini önlemeyi amaçlamıştır. 16 Mart 1921 tarihinde imzalanan Moskova Antlaşması ile de iki ülke arasındaki yakın ilişkiler resmîyet kazanmıştır.

4. Sovyetler Birliği'nde Siyasi Mizah Dergisi Krokodil

Sovyet mizah dergisi Krokodil, 1922 yılında Rabochaya Gazeta (Рабочая газета) tarafından, 1932 yılından itibaren de Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin (SBKP) ana yayınevi olan Pravda tarafından yayımlanmıştır. Dergi, 1932 yılına kadar haftada bir, daha sonra ayda üç kez çıkmıştır. Kurgusunu belirleyen üst düzey siyasi bağlantıları ve mizahın hayatın gerçekleri olarak resmen tanınan kullanışlılığı ile Krokodil, Sosyalist dünyanın mizah dergileri arasında ön planda olmuştur. Halk bilimine göre kurbanlarını yutarken sırtan ve daha sonra ağlayan sevimli yaratık, yılda 36 sayı ile 16 sayfalık, dört renkli bir gazete dergisi olan Krokodil'in manşetinin başında yer almıştır (Pehowski, 1978: 726). Dergi yayımladığı karikatürlerle Sovyetler Birliği'nin ideolojik söylemlerinin kitlelere aktarılması sürecinde bir araç olmuştur.

Krokodil, Sovyetler Birliği'nin hüküm sürdüğü yıllar boyunca devlet onaylı propaganda işlevi gören bir yayın olarak hizmet etmiştir. Sovyet döneminin büyük bölümünde siyasi mizah tehlikeli olsa da SBKP, mizah ve karikatürün sosyal kontrol aracı olarak nasıl kullanılacağını anlamıştır. Krokodil, resmi Sovyet liderlik fikrinin ve ideolojisinin temsilcisi olduğu için, hazırlayanlarının siyasi figürler ve olaylarla

alay etmelerine daha fazla izin verilmiştir. Krokodil'in mizahi hikâyeleri, ifadeleri ve çizimleri, sosyal meselelere ve Sovyet rejimi için tehdit edici ve istenmeyen olarak görülen küresel olaylara eğilmiştir (Russin Life, 2022). Krokodil, Sovyetler Birliği'nin kuruluş sürecinden dağılıp sürecine kadar pek çok konuda karikatür yayımlanmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra da yayın hayatını sürdüren dergi, 2008 yılındaki son yayınıyla yayım hayatını tamamlanmıştır.

Sovyetler Birliği'nde Krokodil mizah dergisinin dışında Sovyetler Birliği'ne bağlı Ukrayna'da Perets (Перець), Özbekistan'da Mushtum (Муштум) ve Letonya'da da Dadzis gibi mizah dergileri yayımlanmıştır.

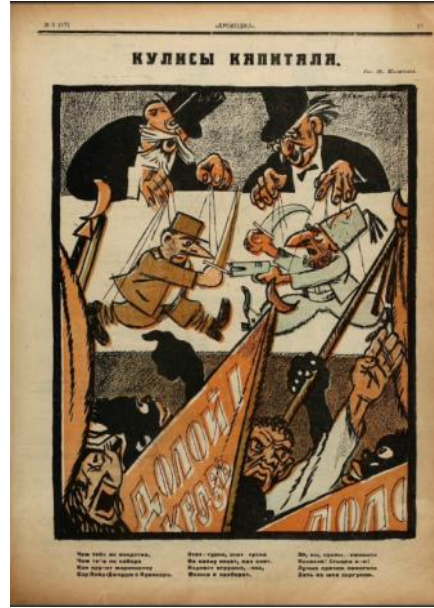
5. Krokodil Mizah Dergisinin Kurtuluş Savaşı'nı Konu Alan Karikatürlerinin Analizi

Çalışmanın bu kısmında Krokodil mizah dergisinin Kurtuluş Savaşı'nı konu alan 11 karikatürü analiz edilmiştir.

5.1. Birinci Karikatür

Birinci karikatür, 1922 yılının 5. sayısının 13. sayfasında yer almaktadır. Karikatür, Кулисы Капитала (Sermaye Sahnesi) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında sırasıyla Чем тебе не оперетка (neden operet değilsin), Чем тебе не кабаре (neden kabare уарtıyorsun), Как крутят марионетку (bir kukla nasıl döndürülür), Сэр Лойд-Днсордж с Пуанкаре (Sör Lloyd George ile Poincaré), Этот - турка, этот-грека (Bu Türk bu Yunan), На войну ведет, как смот (Savaşa yol açıldı), Надоест игрушка, эна (Oyuncaktan bıktım), можно и наоборот (tersi de mümkündür), Эй, вы, куклы, - оживите (Hey kuklalar - canlanın), Надоело! Стыдно вэм! (Yorgun! Yazıklar olsun sana!), Лучше прочим помогите (Başkalarına yardım etsen iyi olur) ve Дать по шее дергунам (Boynuna ver) yazıları yer almaktadır. Karikatürde bir sahnede iki kuklayı oynatan siyah silindir şapkalı ve siyah smokinli iki erkek resmedilmektedir. Karikatürdeki kuklalardan biri Yunan asker üniforması, diğer kukla ise şalvar ve üstünde hilal bulunan bir fes giymektedir. Yunan askeri üniforması giyen kuklanın elinde kılıç, şalvar ve fes giyen kuklanın ise bir elinde tabanca diğer elinde hançer bulunmaktadır. Karikatürün ön planında ise üstünde hilal bulunan bayraklar taşıyan, farklı milletlerden bir gurup insan resmedilmektedir.

Görsel 1. Birinci Karikatür

Kaynak: (Krokodil, 1922a)

Karikatürdeki silindir şapkalı iki kişiden biri İngiltere Başbakanı David Lloyd George'a, diğeri Fransa Başbakanı Raymond Poincaré'e benzetilmekte ve karikatürdeki yazılı göstergelerde Lloyd George ve Poincaré isimleri geçmektedir. Lloyd George İngiliz yönetiminin, Poincaré ise Fransız yönetiminin metonimi olarak kullanılmaktadır. Karikatürde yer alan kuklaların kıyafetlerinden birisinin Türk, diğerinin ise Yunan askerini temsil ettiği anlaşılmaktadır. Bu aşamada Türk askeri Türk ordusunun, Yunan askeri ise Yunan ordusunun metonimi olarak kullanılmaktadır. Soyutlamada karikatürde Türk ve Yunan askerlerinin mücadelesi anlatılmaktadır. Konumlandırma üzerinden karikatürde Kurtuluş Savaşı süreci aktarılmaktadır. Eyleme geçmede karikatürde kuklalar, yönetilmektedir. Çözüm üzerinden karikatürde Türk ve Yunan askerlerinin İngiltere ve Fransa tarafından yönlendirildiği ileri sürülmektedir. Düşünümde karikatürde Kurtuluş Savaşı'nda Yunanistan'ın bağımsız hareket etmediği mesajı verilmektedir. Koda üzerinden de karikatürde Kurtuluş Savaşı'nın sonucunun İngiltere ve Fransa'nın denetimindeki Müslüman ülkelerde etki oluşturabileceğine yönelik çıkarım meydana gelebilmektedir. Sonuç olarak karikatürde İngiltere ve Fransa tarafından Türk ve Yunan askerleri arasındaki mücadeleye yol açıldığı algısı oluşturulmaktadır. Karikatürün Sermaye Sahnesi başlığını taşıması, İngiltere ve Fransa'nın sermaye

güçlerini temsil eden devletler olarak sunulmasına neden olmaktadır. Bu şekilde Türkiye ve Yunanistan'ın uluslararası sermayenin çıkarları doğrultusunda savaşırıldıkları ve savaş sorumlusu olarak Türk ve Yunan halkı değil bazı emperyalist güçlerin olduğu ileri sürülmektedir.

5.2. İkinci Karikatür

İkinci karikatür, 1922 yılının 6. sayısının 13. sayfasında yer almaktadır. Karikatür, Греческий Балет (Yunan Balesi) başlığını taşımaktadır. Karikatürün sağ üstünde В Афинском общественном мнении усиливаются полосу в пользу возвращения к власти Венизелоса (Atina kamuoyunda Venizelos'un yeniden iktidara gelmesinden yana olan çizgi yoğunlaşıyor) yazısı yer almaktadır. Karikatürün altında ise Турок: - Посмотрим, как запляшет Венизелос со своей коронованной плясуньей, когда придет пора для нашей массовой сцены! (Türk: Bakalım Venizelos, toplu sahne zamanı geldiğinde taçlı dansçısıyla nasıl dans edecek!) şeklindeki açıklama bulunmaktadır. Karikatürde bir bale sahnesinde bir balerinin bayıldığı ve Yunan başbakanlığı yapan Eleftherios Venizelos'a benzetilen bir erkeğin ise bayılan balerini tuttuğu resmedilmektedir. Sahnenin arka planında ise biri Lloyd George'a diğeri Poincaré'a benzetilen iki kişi, sahnenin ön planında ise fesli bir kişi yer almaktadır.

Görsel 2. İkinci Karikatür

Kaynak: (Krokodil, 1922b)

Karikatürde bayılan balerin, Yunanistan'ı temsil etmekte, bayılan balerini tutan kişi Venizelos, arka plandaki kişiler ise Lloyd George ve Poincaré olarak resmedilmektedir. Venizelos, Yunan yönetiminin, Lloyd George, İngiliz yönetiminin ve Poincaré Fransız yönetiminin metonimi olarak kullanılmaktadır. Karikatürün ön planında yer alan kişinin fesi de kişinin Türk olduğunu yansıtan sinekdoş olarak ön plana çıkmaktadır. Bu açıdan fesli kişi de Türk Ulusal Hareketi'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Soyutlama üzerinden karikatürde Venizelos'un Yunan yönetimini devralması olasılığı anlatılmaktadır. Konumlandırılmada karikatürde Kurtuluş Savaşı süreci aktarılmaktadır. Eyleme geçme üzerinden karikatürde Venizelos, bayılan balerini tutmaktadır. Çözümde karikatürde Venizelos'un yönetime gelmesi durumunda işinin zor olduğu ileri sürülmektedir. Düşünüm üzerinden karikatürde Yunanistan'ın yenilgisinin İngiltere ve Fransa açısından olumsuz olduğu mesajı verilmektedir. Kodada karikatürde Venizelos'un Yunanistan'ın liderliğine gelmesi durumunda da Yunanistan'ın Türk Ulusal Hareketi'ne yenileceği çıkarımı meydana gelebilmektedir. Sonuç olarak karikatürde Kurtuluş Savaşı'nda Türk Ulusal Hareketi'nin Yunanistan'ı düşürdüğü zor durumdan Venizelos'un da kurtaramayacağı aktarılmaktadır. Diğer yandan Türk Ulusal Hareketi'nin Yunanistan'a karşı zaferinin, İngiltere ve Fransa'yı da olumsuz etkileyeceği mesajı verilmektedir.

5.3. Üçüncü Karikatür

Üçüncü karikatür, 1922 yılının 7. sayısının 1. sayfasında yer almaktadır. Karikatürün üstünde Кемалнсты требуют участия России в разрешении дарданельского вопроса. Россия заявила, что она не признает никакого решения дарданельского вопроса без ее участия. Из газет (Kemalistler, Rusya'nın Çanakkale sorununun çözümüne katılmasını talep ediyor. Rusya, katılımı olmadan Çanakkale sorununa hiçbir çözümü tanımayacağını açıkladı. Gazetelerden) yazısı bulunmaktadır. Karikatürün altında ise P. C. Ф. С. Р:—Как бы мне пройти? (R. S. F. S. R:—Nasıl geçebilirim?), Кемалнсты — Я и сам пройти хочу. Да вот пробка... (Kemalistler - Kendim gitmek istiyorum. Evet, işte tıkaç...) ve P. C. Ф. С. Р: —На всякую пробку есть штопор (R. S. F. S. R: — Her mantar için bir tirbuşon vardır) şeklindeki diyaloga yer verilmektedir. Karikatürde bir tarafında şalvarlı ve

fesli bir erkeğin, diğer tarafında elinde çekiç olan bir erkeğin olduğu bir boğaz resmedilmektedir. Boğazın ortasında ise birisinin elinde gemi olan siyah silindirik şapkalı ve çıplak iki erkek bulunmaktadır. Karikatürde boğazın üst tarafında ise kayık içerisinde girdaba kapılmış, taç giymiş bir kişi yer almaktadır.

Görsel 3. Üçüncü Karikatür

Kaynak: (Krokodil, 1922c)

Karikatürde fesli kişinin başındaki fes, kişinin Türk olduğunu, çekiç taşıyan kişinin elindeki çekiç de kişinin Bolşevik olduğunu yansıtan sinekdoş olarak kullanılmaktadır. Fesli Türk, Türk Ulusal Hareketi'nin, çekiç taşıyan Bolşevik ise Rus yönetiminin metonimi olarak kullanılmaktadır. Boğazın girişinde bulunan silindirik şapkalı kişiler de İtilaf Devletleri'ni, girdaba kapılan kayıktaki taçlı kişi de Yunan kralını temsil etmektedir. Soyutlamada karikatürde Kurtuluş Savaşı sırasında İstanbul ve Çanakkale boğazlarının siyasi durumu anlatılmaktadır. Konumlandırma üzerinden karikatürde Kurtuluş Savaşı süreci aktarılmaktadır. Eyleme geçmede karikatürde fes giyen ve çekiç tutan kişiler, boğaza gelmektedir. Çözüm üzerinden karikatürde Rus yönetiminin, Türk Ulusal Hareketi gibi İtilaf Devletleri'nin İstanbul ve Çanakkale boğazlarındaki hâkimiyetine karşı olduğu belirtilmektedir. Düşünümde karikatürde İtilaf Devletleri'nin İstanbul ve Çanakkale boğazlarındaki hâkimiyetinin zor durumda olduğu mesajı verilmektedir. Koda üzerinden de karikatürde Rus

yönetiminin, Türk Ulusal Hareketi ile birlikte İtilaf Devletleri'nin İstanbul ve Çanakkale boğazlarındaki hâkimiyetine son verebileceği çıkarımı meydana gelebilmektedir. Sonuç olarak karikatürde Türk Ulusal Yönetimi ve Rusya'nın İstanbul ve Çanakkale boğazlarının kontrolünde İtilaf Devletleri'ne karşı ortak hareket edebileceğine yönelik mesaj ortaya çıkmaktadır.

5.4. Dördüncü Karikatür

Dördüncü karikatür, 1922 yılının 7. sayısının 16. sayfasında yer almaktadır. Karikatür, На Ближнем Востоке (Orta Doğu'da) başlığını taşımaktadır. Karikatürün sağ üstünde Греческий король Константин свергнут с престола. Положение турецкого султана шаткое. Из газет (Yunan kralı Konstantin tahttan indirilir. Türk padişahının konumu tehlikelidir. Gazetelerden) yazısı bulunmaktadır. Karikatürün altında ise Ветер крепчает... (Rüzgar alıyor...) yazısı yer almaktadır. Karikatürde patlayan tepelerin üstünde biri Osmanlı sultanı kıyafeti, diğeri Yunan kralı kıyafeti içerisinde iki kişi resmedilmektedir.

Görsel 4. Dördüncü Karikatür

Kaynak: (Krokodil, 1922d)

Karikatürdeki Osmanlı sultanı kıyafeti içerisindeki kişi Osmanlı padişahı VI. Mehmet Vahdettin'i, Yunan kralı kıyafeti içerisinde kişi de Yunan kralı I. Konstantin'i temsil etmektedir. Soyutlama üzerinden karikatürde Osmanlı Saltanatı

ve Yunan Krallığı'nın iktidarları anlatılmaktadır. Konumlandırmada karikatürde Kurtuluş Savaşı süreci aktarılmaktadır. Eyleme geçme üzerinden karikatürde Osmanlı sultanı kıyafeti ve Yunan kralı kıyafeti içerisindeki kişiler, havaya yükselmektedir. Çözümde karikatürde Türkiye'de saltanat ve Yunanistan'da da kraliyet yönetimlerinin zor durumda olduğu ileri sürülmektedir. Düşünüm üzerinden karikatürde Türkiye'de sultanın ve Yunanistan'da da kralın istenmediğine yönelik mesaj verilmektedir. Kodada karikatürde Türkiye'de saltanatın Yunanistan'da da krallığın yıkılabileceğine yönelik çıkarım meydana gelebilmektedir. Sonuç olarak karikatürde Osmanlı sultanın tahtının tehlike altında olmasının ve Yunan kralının tahttan indirilmesinin sunuş biçiminden Rus yönetiminin her iki lidere de destek vermediğine yönelik algı oluşmaktadır.

5.5. Beşinci Karikatür

Beşinci karikatür, 1922 yılının 9. sayısının 3. sayfasında yer almaktadır. Karikatürün üstünde Римский папа обратился к Кемалю с письмом, прося его прекратить кровопролитие. Из газет (Papa bir mektupla Kemal'e hitaben akan kanı durdurmasını istedi. Gazetelerden) yazısı bulunmaktadır. Karikatürün altında ise Папа Возлюбленный сын мой (Papa: Sevgili oğlum) ve Кемалы Брось, папа, не лезь не в свое дело (Kemalistler: Bırak Papa, kendi işine bak) şeklinde diyalog yer almaktadır. Karikatürde kılıcını çekmekte olan üstünde hilal bulunan bir kalpak giyen bir kişi ve yanında bir eliyle onu kolundan tutan diğer eliyle de bir haçı yukarı kaldıran papa kıyafeti içerisinde bir kişi resmedilmektedir. Karikatürün sol tarafında süngüsünde İngiltere bayrağı olan bir tüfek ve karikatürün arka planında ise cami ve ev görselleri bulunmaktadır.

Görsel 5. Beşinci Karikatür

Kaynak: (Krokodil, 1922e)

Karikatürde üstünde hilal bulunan kalpak, askerin Türk askeri olduğunu ifade eden sinekdoş olarak kullanılmaktadır. Papa kıyafeti içerisindeki kişi de Papa XI. Pius'u temsil edilmektedir. Süngüdeki İngiltere bayrağı ise İngiltere yönetimini simgelemektedir. Soyutlamada karikatürde Papa'nın Türk Ulusal Hareketi'ne yönelik mesajı anlatılmaktadır. Konumlandırma üzerinden karikatürde Kurtuluş Savaşı süreci aktarılmaktadır. Eyleme geçmede karikatürde papa kıyafeti içerisindeki kişi, üstünde hilal bulunan bir kalpak giyen kişiyi kolundan tutmaktadır. Çözüm üzerinden karikatürde Türk Ulusal Hareketi'nin Papa'nın talebine uymadığı belirtilmektedir. Düşünümde karikatürde İngiltere'nin Türk Ulusal Hareketi'nin tehdidi altında olduğu mesajı verilmektedir. Koda üzerinden karikatürde Türk Ulusal Hareketi'nin İngiltere'ye saldırabileceğine yönelik çıkarım meydana gelebilmektedir. Sonuç olarak karikatürde Türk Ulusal Hareketi'nin Papa'nın etkisi altında kalmadan İngiltere'ye karşı mücadelesini sürdürdüğü aktarılmaktadır.

5.6. Altıncı Karikatür

Altıncı karikatür, 1922 yılının 9. sayısının 5. sayfasında yer almaktadır. Karikatürde Дверь хлебного амбара (Tahıl ambarının kapısı) başlığını taşımaktadır. Karikatürün üstünde Если вся черноземная полоса России, прилегающая к Черному морю, есть огромный хлебный амбар, то Дарданеллы являются

дверью этого амбара. И эта дверь должна быть свободной. “Беднота” (Rusya'nın Karadeniz'e bitişik tüm kara toprak şeridi büyük bir tahıl ambarı ise, Çanakkale Boğazı bu ambarın kapısıdır. Ve bu kapı ücretsiz olmalı. “Yoksul”) yazısı bulunmaktadır. Karikatürün altında ise Р. С. Ф. С. Р. (хозяин амбара)! — Зря вы стараетесь,—дверей вам все равно не закрыть! А если очень напирать будете— тогда, пожалуй, двери и вовсе с петель слетят, и вход в амбар будет для всех свободен (R.S.F.S.R. (ambar sahibi)! - Boşuna deniyorsun - hala kapıları kapatamıyorsun! Ve eğer çok zorlarsan, belki kapılar menteşelerinden tamamen fırlayacak ve ambara giriş herkes için ücretsiz olacak) şeklindeki açıklama yer almaktadır. Karikatürde bir ambarın kapısından çıkmakta olan bir kişi ve ambarın kapısını kapamaya çalışan biri İngiliz asker üniforması içerisinde iki kişi resmedilmektedir. İngiliz üniforması içerisindeki kişiye ona göre daha küçük boyutta fesli bir kişi tüfeğini doğrultmaktadır. Ambarın kapısının önünde su ve suyun üstünde gemiler yer almaktadır.

Görsel 6. Altıncı Karikatür

Kaynak: (Krokodil, 1922f)

Karikatürdeki yazılı göstergelerden ambarın kapısını açan kişinin Rus yönetimini temsil ettiği anlaşılmaktadır. İngiliz asker üniforması, kişinin İngiliz, fes

ise kişinin Türk olduğunu yansıtan sinekdoş olarak kullanılmaktadır. Karikatürde yer alan İngiliz, İngiliz yönetimini, Türk ise Türk Ulusal Hareketi'ni temsil etmektedir. Soyutlama üzerinden karikatürde Kurtuluş Savaşı sırasında İstanbul ve Çanakkale boğazlarının siyasi durumu anlatılmaktadır. Konumlandırmada karikatürde Kurtuluş Savaşı süreci aktarılmaktadır. Eyleme geçme üzerinden karikatürde bir kişi, ambarın kapısını açmaktadır. Çözümde karikatürde Rus yönetiminin, Türk Ulusal Hareketi gibi İtilaf Devletleri'nin İstanbul ve Çanakkale boğazlarındaki hâkimiyetine karşı olduğu belirtilmektedir. Düşünüm üzerinden karikatürde Türk Ulusal Hareketi'nin İstanbul ve Çanakkale boğazlarında söz sahibi olmaya çalıştığı mesajı verilmektedir. Kodada karikatürde İstanbul ve Çanakkale boğazlarında İtilaf Devletleri'nin egemenliğinin son bulacağına yönelik çıkarım meydana gelebilmektedir. Sonuç olarak karikatürde İstanbul ve Çanakkale boğazlarının statüsü konusunda İngiltere'ye karşı Rus yönetiminin Türk Ulusal Hareketi ile aynı tarafta olduğuna yönelik algı oluşturulmaktadır.

5.7. Yedinci Karikatür

Yedinci karikatür, 1922 yılının 14. sayısının 16. sayfasında yer almaktadır. Karikatür Мощь и мощи (Güç ve kudret) başlığını taşımaktadır. Karikatürün üstünde Керзо н заявил : «Новейшие требования турок являются оскорблением для союзников и вызовом всей Европе. Турция должна понять, что есть предел уступкам, которые мы готовы ей сделать. Она должна понять, что сила Англии и мощь Европы представляют собой скалу, которую туркам не удастся разрушить». «Эк. жизнь». (Curzo dedi ki: “Türklerin son talepleri müttefiklere hakaret ve tüm Avrupa'ya meydan okumadır. Türkiye, kendisine vermeye hazır olduğumuz tavizlerin bir sınırı olduğunu anlamalıdır. İngiltere'nin gücünün ve Avrupa'nın gücünün Türklerin yıkamayacağı bir kaya olduğunu anlamalıdır.” “Ek. Hayat”) şeklindeki açıklama bulunmaktadır. Karikatürün altında ise Керзон: - Ты видишь теперь нашу мощь? (Curzon: Şimdi gücümüzü görüyor musunuz?) ve Турок: - Ваша мощь похожа на мощи, которых я никогда не боялся! (Türk: - Gücün, hiç korkmadığım güç gibi!) şeklindeki diyalog yer almaktadır. Karikatürde elinde tabanca ve kılıç olan fes giymiş bir kişi ve siyah silindir şapka ve smokin

giymiş bir kişi resmedilmektedir. Silindir şapka ve smokin giyen kişi, arkasında bulunan kalkan ve kılıç tutan büyük boyutta bir iskeleti işaret etmektedir.

Görsel 7. Yedinci Karikatür

Kaynak: (Krokodil, 1922g)

Karikatürde yer alan fes, kişinin Türk askeri olduğunu ifade eden sinekdoş olarak kullanılmakta ve Türk askeri de Türk Ulusal Hareketi'ni temsil etmektedir. Karikatürdeki yazılı göstergelerden de silindir şapkalı kişinin İngiltere'yi temsil ettiği anlaşılmaktadır. Karikatürde yer alan iskelet ise tehlike metaforu olarak ön plana çıkmaktadır. Soyutlamada karikatürde Türk Ulusal Hareketi'nin İngiltere'ye karşı mücadelesi anlatılmaktadır. Konumlandırma üzerinden karikatürde Kurtuluş Savaşı süreci aktarılmaktadır. Eyleme geçmede karikatürde silindir şapkalı kişi, arkasındaki iskeleti göstermektedir. Çözüm üzerinden karikatürde İngiltere'nin Türk Ulusal Hareketi'ne karşı başarıya ulaşamayacağına yönelik mesaj verilmektedir. Düşünümde karikatürde Türk Ulusal Hareketi'nin Kurtuluş Savaşı sürecinde kararlılıkla mücadele ettiği ileri sürülmektedir. Koda üzerinden de karikatürde İngiltere'nin Türk Ulusal Hareketi'ni yıldırma konusunda başarıya ulaşamayacağına yönelik çıkarım meydana gelebilmektedir. Sonuç olarak karikatürde Türk Ulusal Hareketi'nin İngiltere'ye karşı önemli bir güç haline geldiğine yönelik algı oluşturulmaktadır.

5.8. Sekizinci Karikatür

Sekizinci karikatür, 1922 yılının 15. sayısının 13. sayfasında yer almaktadır. Karikatürün üstünde Постановлением Национального Собрания Турции султан низложен. Отречься от престола он однако отказался. Из газет (Padişah, Türkiye Millet Meclisi kararıyla tahttan indirildi. Ancak tahttan çekilmeyi reddetti. Gazetelerden) yazısı bulunmaktadır. Karikatürün altında ise Султан Кемалю. - Я не хочу отречься, я опираюсь на поддержку широких турецких масс (Sultan, Kemal'e. - Vazgeçmek istemiyorum, geniş Türk kitlelerinin desteğine güveniyorum) şeklindeki açıklama yer almaktadır. Karikatürde kalpak giymiş iki kişiden biri tüfeğini önündeki basamakların üstünde bulunan ve tahtta oturan fesli birine doğrultmaktadır. Kalpak giyen kişi tarafından doğrultulan tüfeğin süngüsünde Отречение От Престола (Tahttan Feragat) yazılı bir kâğıt yer almaktadır. Tahtta doğru çıkan merdivenin üstünde Высокая Порта (Babıâli) yazısı bulunmaktadır. Karikatürde tahtta oturan fesli kişinin basamakların diğer tarafına düşmek üzere olduğu ve düşmek üzere olduğu yerde de silindir şapka ve asker üniforması giyen bir gurup kişinin de süngüleriyle onun düşmesini engellemeye çalıştığı resmedilmektedir. Karikatürün arka planında hilal ve ay ve minare görselleri yer almaktadır.

Görsel 8. Sekizinci Karikatür

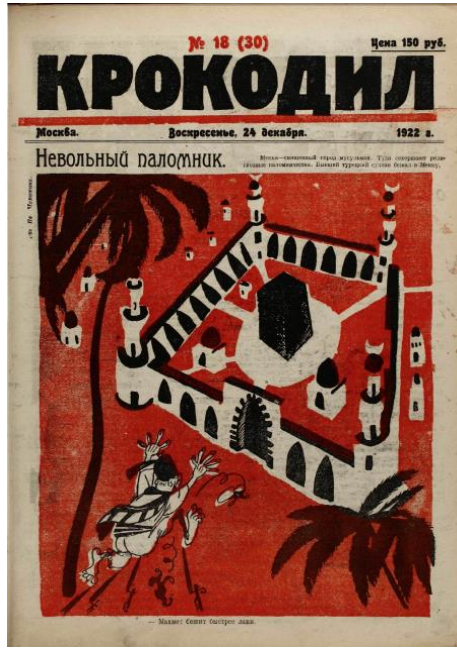
Kaynak: (Krokodil, 1922h)

Karikatürdeki kalpaklar, iki askerin Türk Ulusal Hareketi'nden olduğunu yansıtan sinekdoş olarak kullanılmakta ve iki asker, Türk Ulusal Hareketi'ni temsil etmektedir. Karikatürde taht, süngünün yöneltildiği kişinin Vahdettin olduğunu yansıtan sinekdoş olarak kullanılmakta ve Vahdettin de Osmanlı saltanatının metonimi olarak ön plana çıkmaktadır. Soyutlama üzerinden karikatürde Türk Ulusal Hareketi tarafından saltanatın devrilmesi anlatılmaktadır. Konumlandırmada karikatürde Kurtuluş Savaşı süreci aktarılmaktadır. Eyleme geçme üzerinden karikatürde kalpaklı kişi, tahtta oturan kişiye süngü doğrultmaktadır. Çözümde karikatürde Osmanlı saltanatının Türk Ulusal Hareketi tarafından devrilme tehdidi altında olduğu belirtilmektedir. Düşünüm üzerinden karikatürde bazı güçlerin Osmanlı saltanatının devrilmesini önlemeye çalıştığı mesajı verilmektedir. Kodada karikatürde Türk Ulusal Hareketi'nin Osmanlı saltanatını devireceği çıkarımı meydana gelebilmektedir. Sonuç olarak Türk Ulusal Hareketi'nin Türkiye'de tek söz sahibi güç haline geldiğine yönelik algı oluşturulmaktadır.

5.9. Dokuzuncu Karikatür

Dokuzuncu karikatür, 1922 yılının 18. sayısının 1. sayfasında yer almaktadır. Karikatürün üstünde Мекка—священный город мусульман. Туда совершают религиозные паломничества. Бывший турецкий султан бежал в Мекку (Мекке, Müslümanların kutsal şehridir. Orada dini ziyaretler yapılır. Eski Türk padişahı Mekke'ye kaçtı) yazısı bulunmaktadır. Karikatürün altında ise - Махмет бежит быстрее лани (- Mehmet bir geyikten daha hızlı koşar) yazısı yer almaktadır. Karikatürde Mekke şehrine doğru telaşla koşmakta olan fesli bir kişinin görseline yer verilmektedir. Karikatürdeki fesli kişinin arkasında ise süngü silüetleri bulunmaktadır.

Görsel 9. Dokuzuncu Karikatür

Kaynak: (Krokodil, 1922i)

Karikatürde yazılı göstergelerden Mekke'ye giden kişinin Vahdettin olduğu anlaşılmaktadır. Karikatürdeki süngü silüetleri üzerinden Vahdettin'in zorla gönderildiğine yönelik algı oluşmaktadır. Soyutlamada karikatürde Vahdettin'in Mekke'ye gidişi anlatılmaktadır. Konumlandırma üzerinden karikatürde Kurtuluş Savaşı süreci aktarılmaktadır. Eyleme geçmede karikatürde fesli kişi, Mekke'ye gitmektedir. Çözüm üzerinden karikatürde Osmanlı saltanatının Türkiye'deki etkisinin son bulduğu belirtilmektedir. Düşünümde karikatürde Türk Ulusal Hareketi'nin saltanatı sonlandırdığı mesajı verilmektedir. Koda üzerinden de karikatürde Osmanlı sultanının tekrar Türkiye'ye egemen olamayacağına yönelik çıkarım meydana gelebilmektedir. Sonuç olarak karikatürde Türkiye'de Osmanlı saltanatının etkisini yitirdiği mesajı verilmektedir.

5.10. Onuncu Karikatür

Onuncu karikatür, 1922 yılının 18. sayısının 9. sayfasında yer almaktadır. Karikatürün üstünde В 15-м веке Магомет II осаждал Константинополь чудовищной пушкой. Но гигантская пушка делала больше грому чем вреда; дав 2—3 выстрела она лопнула, убив венгерцев изобретателей. Давно это было...

Теперь варвары опять пробуют взять Константинополь тем же способом — «пушной». Но этой пушки население не боится (15. yüzyılda II. Mehmet korkunç bir top ile Konstantinopolis'i kuşattı. Ancak dev top, zarar vermekten çok çok gürültüsü yaptı; 2-3 atış yaptıktan sonra patladı ve Macar mucitleri öldürdü. Uzun zaman önceydi... Şimdi yabancılar yine aynı şekilde Konstantinopolis'i almaya çalışıyorlar — “Kürk”. Ama halk bu silahtan korkmuyor) yazısı yer almaktadır. Karikatürün altında ise Чудовищная пушка бессильна против турецкого комара. Комар сильнее (Canavar top, Türk sivrisineklerine karşı güçsüzdür. Sivrisinek daha güçlü) yazısı bulunmaktadır. Karikatürde büyük bir askeri topun yanında biri silindirik şapkalı iki kişi resmedilmektedir. Askeri topun yakınında fesli bir sivrisineğe yer verilmektedir. Karikatürün arka planında ise büyük bir cami görseli bulunmaktadır.

Görsel 10. Onuncu Karikatür

Kaynak: (Krokodil, 1922j)

Karikatürdeki yazılı göstergelerden askeri topu ateşleyen kişilerin İtilaf Devletleri'ni temsil ettiği anlaşılmaktadır. Karikatürde yer alan cami görseli ise İstanbul'un metonimi olarak kullanılmaktadır. Soyutlama üzerinden karikatürde İtilaf Devletleri'nin İstanbul üzerindeki kontrolü anlatılmaktadır. Konumlandırma karikatürde Kurtuluş Savaşı süreci aktarılmaktadır. Eyleme geçme üzerinden karikatürde iki kişi, bir askeri topu ateşlemektedir. Çözümde karikatürde

İngiltere'nin İstanbul'u elinde tutma girişiminin başarısız olduğu ileri sürülmektedir. Düşünüm üzerinden karikatürde İtilaf Devletleri'nin İstanbul konusunda Türk Ulusal Hareketi'ne karşı etkili olamayacağı mesajı verilmektedir. Kodada karikatürde İtilaf Devletleri'nin İstanbul'u Türk Ulusal Hareketi'ne teslim edeceğine yönelik çıkarım meydana gelebilmektedir. Sonuç olarak karikatürde Türk Ulusal Hareketi'nin İtilaf Devletleri'ne karşı Kurtuluş Savaşı'nı kazandığına yönelik algı oluşturulmaktadır.

5.11. On Birinci Karikatür

On birinci karikatür, 1922 yılının 18. sayısının 13. sayfasında yer almaktadır. Karikatür, Лозаннские игроки (Lozan oyuncularını) şeklinde başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise Чичерин: - Когда они передерутся - у нас в руках будет лишний козырь! (Chicherin: - Kavga ettiklerinde - elimizde fazladan bir koz olacak!) şeklindeki açıklama yer almaktadır. Karikatürde çevresinde iskambil kâğıtları bulunan bir masanın etrafında kavga etmekte olan kişiler resmedilmektedir. Masanın yanında ise fesli bir kişi ve dönemin RSFSC Dışişleri Halk Komiseri Georgi Çiçerin'e benzetilen bir kişi bulunmaktadır.

Görsel 11. On Birinci Karikatür

Kaynak: (Krokodil, 1922k)

Karikatürdeki yazılı göstergelerden masanın etrafında kavga eden kişilerin, İtilaf Devletleri'ni temsil ettiği anlaşılmaktadır. Fes giyen kişinin fesi, kişinin Türk olduğunu yansıtan sinekdoş olarak kullanılmaktadır. Fesli kişi Türk Ulusal Hareketi'nin, Çiçerin'e benzetilen kişi de Rus yönetiminin metonimi olarak ön plana çıkmaktadır. Soyutlamada karikatürde Lozan Barış Konferansı anlatılmaktadır. Konumlandırma üzerinden karikatürde Kurtuluş Savaşı süreci aktarılmaktadır. Eyleme geçmede karikatürde masanın etrafındaki kişiler, kavga etmektedir. Çözüm üzerinden karikatürde Lozan Barış Konferansı'nda İtilaf Devletleri arasında tartışmanın olduğu belirtilmektedir. Düşünümde karikatürde Lozan Barış Konferansı'nda Rus yönetiminin, Türk Ulusal Hareketi'nin yanında olduğuna yönelik mesaj verilmektedir. Koda üzerinden karikatürde Lozan Barış Konferansı'nda Türk Ulusal Hareketi'nin başarılı olacağına yönelik çıkarım meydana gelebilmektedir. Sonuç olarak karikatürde Lozan Barış Konferansı'nda Rus yönetiminin Türk Ulusal Hareketi ile ortak hareket ettiğine yönelik mesaj verilmektedir.

SONUÇ

Çalışmada incelenen Krokodil'in karikatürlerinde doğrudan Türk Ulusal Hareketi'ne yönelik övgü içeren mesajların verilmediği buna karşılık dolaylı olarak Rus yönetiminin Türk Ulusal Hareketi ile ortak çıkarlarının olduğunun yansıtıldığı ortaya çıkarılmıştır. Karikatürlerde Türk Ulusal Hareketi'nin İtilaf Devletleri'ne karşı önemli bir güç olduğu ve Yunanistan'ın yenilgisinin İtilaf Devletleri'ni olumsuz yönde etkilediği mesajı verilmiştir. Tüm bu süreçte karikatürlerde Türk Ulusal Hareketi, Rus yönetiminin rakiplerine karşı mücadele içerisinde olan bir hareket olarak sunulmuştur. Neticede karikatürlerde Türk Ulusal Hareketi'nin İtilaf Devletleri'ne karşı kazandığı başarılar, Rus yönetimin çıkarına olarak yansıtılmıştır. Her ne kadar Türk Ulusal Hareketi ve Rus yönetimi arasında olumlu ilişkilerin kurulduğu algısı oluşturulmakla birlikte karikatürlerde Türk Ulusal Hareketi ile Rus yönetimini arasında bir müttefiklik ilişkisinin olduğuna yönelik doğrudan bir mesaj verilmemiştir. Diğer yandan Osmanlı saltanatını konu alan karikatürlerde de Rus yönetiminin Osmanlı saltanatına destek verdiğine yönelik bir izlenim oluşturulmamıştır. Karikatürlerde Kurtuluş Savaşı'na yönelik daha çok Türk Ulusal

Hareketi'nin başarısına ve Türk Ulusal Hareketi'ne karşı İtilaf Devletleri'nin içinde bulunduğu zor duruma yönelik mesajlar verilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulguların Akman (2014a), Akman (2014b), Yurdigül ve Erdoğan Çakar (2019) ve Yeşilot ve İsakov'un (2021) çalışma sonuçlarıyla benzer olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bu aşamada Krokodil'in Kurtuluş Savaşı'nı konu alan karikatürlerinde Kurtuluş Savaşı'nda Türk Ulusal Hareket'ine yönelik olumsuz bir yayıma yer verilmemiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde Krokodil'de yayımlanan karikatürler üzerinden Rus yönetiminin dolaylı da olsa Kurtuluş Savaşı'nda Türk Ulusal Hareketi'ne destek veren bir imaj çizdiği söylenebilmektedir. Buna karşılık karikatürlerde Rus yönetiminin Türk Ulusal Hareketi'nin yanında olduğuna ilişkin doğrudan ve kesin mesajlar verilmekten kaçınılmıştır. Bunun temel nedeni olarak Rus yönetiminin, Mustafa Kemal Paşa liderliğindeki Türk Ulusal Hareketi'nin ilerleyen süreçte ne gibi bir siyasi çizgide hareket edeceğini ve kendisine kimleri müttefik olarak seçeceğini net bir şekilde ön görememesinden kaynaklandığı belirtilebilmektedir. Kurtuluş Savaşı'nın sürdüğü yıllarda Bolşeviklerin iç savaşta karşılarında mücadele ettikleri Beyaz Ordu'nun İtilaf Devletleri tarafından desteklenmesi nedeniyle Türk Ulusal Hareketi'nin İtilaf Devletleri'ne karşı elde ettiği başarıların Rus halkına yansıtılmasının Bolşeviklerin egemen olduğu Rus yönetimi için politik propaganda açısından önem taşıyacağı söylenebilmektedir. Bu açıdan Krokodil'deki karikatürlerde Türk Ulusal Hareketi'nin İtilaf Devletleri'ne karşı elde ettiği başarıların yansıtılmasının Rus İç Savaşı sırasında Bolşeviklere moral vermesini sağladığı ileri sürülebilmektedir. Sonuç olarak Krokodil'deki Kurtuluş Savaşı'na yönelik karikatürlerde Türk Ulusal Hareketi'nin sunumunun doğrudan Bolşevik yönetimin çıkarları doğrultusunda şekillendiği ve Türk Ulusal Hareketi'nin gelecek süreçte ne yönde bir adım atacağı öngörülemediği için de mümkün olduğunca Türk Ulusal Hareketi'ni doğrudan öven, destekleyen ve müttefik olarak sunan söylemlere yer verilmediği ileri sürülebilmektedir.

BAYTİMUR, Tuğba (2022). William Labov'un Anlatı Çözümlemesi Üzerinden Rus Mizah Dergisi Krokodil'de Kurtuluş Savaşı'nın Sunumu. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (2), 1097-1129.

KAYNAKÇA

AFŞAR, Erkan (2019). "Türk Dış Politikasına Tarihsel Bir Bakış: Türk-Rus İlişkileri (1919-1925)", Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4 (7), s.135-148.

AKMAN, Erdoğan (2014a). "Birinci ve İkinci İnönü Savaşlarının Sovyet Rusya Basınında Yansımaları [Pravda ve İzvestiya Gazeteleri Üzerinden Basın Analizi]", MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3 (4), s.37-55.

AKMAN, Erdoğan (2014b). "Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın Sovyet Rusya Basınında Yansımaları [Pravda ve İzvestiya Gazeteleri Üzerinden Basın Analizi]", Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3 (3), s.19-45.

ALBAYRAK, Hande (2020). "Sosyal Hizmetin Anlatı Araştırması ile Buluşması", Toplum ve Sosyal Hizmet, 31 (4), s.1719-1745.

ARSLAN, Lütfi (2022). "Sovyet Rusya-Türkiye İlişkilerinin Millî Mücadeleye Katkıları", BENGİ Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi, 1, s.163-192.

ATABEY, Figen (2014). "Monterux Konferansı'ndan İkinci Dünya Harbi'ne Türk-Sovyet İlişkileri", Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 4 (4), s.1-11.

BAŞARIR, Mehtap (2021). "Stalingrad Savaşı Döneminde Türkiye-Sovyet Rusya İlişkileri (1941-1943)", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 72, s.491-522.

BENHÜR, Çağatay (2004). "Stalin Dönemi Türk-Sovyet İlişkileri", Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 15, s.325-337.

CANKUT, Ayhan (2018). "Millî Mücadele Dönemi Türkiye-Rusya İlişkileri", European Journal of Managerial Research (EUJMR), 2 (2), s.76-99.

BAYTİMUR, Tuğba (2022). William Labov'un Anlatı Çözümlemesi Üzerinden Rus Mizah Dergisi Krokodil'de Kurtuluş Savaşı'nın Sunumu. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (2), 1097-1129.

CUTLER, Robert (1991). Soviet Relations with Greece and Turkey: A Systems Perspective. Ed. Dimitri Constat. In The Greek-Turkish Conflict in the 1990s (p. 183-206). London: Palgrave Macmillan.

ÇAKICI, Nurettin ve ÖKSÜZ, Hikmet (2020). “Bolşevik Ruslar'ın Millî Mücadele Hareketiyle Temas Kurma Girişimleri”, Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, 16 (32), s.717-746.

DOĞRAMACIOĞLU, Hüseyin (2020). “Hâkimiyet-i Milliye Gazetesine Göre Millî Mücadele Yıllarında Rusya ile Münasebetler”, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (2), s.219-230.

ERDOĞAN, Seven ve ASLAN, Zehra (2021). “Demokrat Parti Döneminde Türkiye-Sovyetler Birliği İlişkileri: İkinci Dünya Savaşı Sonrası Dönemin Mirası ve Soğuk Savaş Etkisi”, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, 21 (42), s.295-317.

ESMER, Elçin (2003). Şizofrenlerin Sözlü Anlatı Metinlerinin Çözümlemesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

GÜÇLÜ, Yücel (1998). “The Uneasy Relationship: Turkey's Foreign Policy as Regards the Soviet Union at the Outbreak of the Second World War”, BELLETEN, 67 (250), s.949-986.

HIRST, Samuel J. (2013). “Anti-Westernism on the European Periphery: The Meaning of Soviet-Turkish Convergence in the 1930s”, Slavic Review, 72 (1), p.32-53.

HIRST, Samuel J. (2013). “Transnational Anti-Imperialism and the National Forces: Soviet Diplomacy and Turkey, 1920-23”, Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East, 33 (2), p.214-226.

BAYTİMUR, Tuğba (2022). William Labov'un Anlatı Çözümlemesi Üzerinden Rus Mizah Dergisi Krokodil'de Kurtuluş Savaşı'nın Sunumu. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (2), 1097-1129.

IŞIK, Metin, GAZİ, Mehmet Ali, ÇAKI, Caner ve ÇAKI, Gül. (2021). “Birinci Dünya Savaşı'nda Amerikan Kütüphane Derneği'nin ABD Ordusuna Yönelik Hazırladığı Propaganda Posterleri Üzerine İnceleme”, Türk Kütüphaneciliği, 35 (2), s.131-158.

KAYA, Furkan (2022). “1965-1971 Yılları Arası Türkiye'nin Çok Yönlü Dış Politika Perspektifinde Sovyetler Birliği ile İlişkileri”, TESAM Akademi Dergisi, 9 (1), s.131-153.

KOIKE, Dale April (1987). “Code Switching in the Bilingual Chicano Narrative”, Hispania, 70 (1), p.148-154.

KÖSE, İsmail (2019). “Sovyetler Birliği'nin Türk Boğazlarıyla İlgili Talepleri: 1945-1946 Notaları”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 74 (4), s.1125-1148.

KROKODIL (1922a). “Birinci Karikatür”, <https://tinyurl.com/2p8wcsfh>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.

KROKODIL (1922b). “İkinci Karikatür”, <https://tinyurl.com/ku2hejwj>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.

KROKODIL (1922c). “Üçüncü Karikatür”, <https://tinyurl.com/5n7xddd3>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.

KROKODIL (1922d). “Dördüncü Karikatür”, <https://tinyurl.com/5n7xddd3>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.

KROKODIL (1922e). “Beşinci Karikatür”, <https://tinyurl.com/ya7h98u3>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.

KROKODIL (1922f). “Altıncı Karikatür”, <https://tinyurl.com/ya7h98u3>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.

KROKODIL (1922g). “Yedinci Karikatür”, <https://tinyurl.com/tam33wyc>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.

BAYTİMUR, Tuğba (2022). William Labov'un Anlatı Çözümlemesi Üzerinden Rus Mizah Dergisi Krokodil'de Kurtuluş Savaşı'nın Sunumu. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (2), 1097-1129.

KROKODİL (1922h). "Sekizinci Karikatür", <https://tinyurl.com/4v8kxsec>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.

KROKODİL (1922i). "Dokuzuncu Karikatür", <https://tinyurl.com/bdfhxjad>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.

KROKODİL (1922j). "Onuncu Karikatür", <https://tinyurl.com/bdfhxjad>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.

KROKODİL (1922k). "On Birinci Karikatür", <https://tinyurl.com/bdfhxjad>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.

KURBAN, Vefa (2014). "1950-1960 Yıllarında Türkiye ile Sovyetler Birliği Arasındaki İlişkiler", Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, 14 (28), s.253-282.

LABOV, William (1972). Language in the Inner City: Studies in the Black English Vernacular. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

LABOV, William (2010). Oral Narratives of Personal Experience. To appear in the Cambridge Encyclopedia of the Language Sciences, p.546-548.

LABOV, William ve WALETZKY, Joshua (1997). "Narrative Analysis: Oral Versions of Personal Experience", Journal of Narrative and Life History, 7 (1-4), p.3-38.

PEHOWSKI, Marian (1978). "Krokodil-Satire for the Soviets", Journalism Quarterly, 55 (4), p.726-731.

RUSSIAN LIFE (2022). "Kalling All Krokodils", <https://russianlife.com/stories/online/kalling-all-krokodils/>, Erişim Tarihi: 18.04.2022.

SAKKAS, John ve ZHUKOVA, Nataliya (2013). "The Soviet Union, Turkey and the Cyprus Problem, 1967-1974", Les cahiers Irice, 1, p.123-135.

BAYTİMUR, Tuğba (2022). William Labov'un Anlatı Çözümlemesi Üzerinden Rus Mizah Dergisi Krokodil'de Kurtuluş Savaşı'nın Sunumu. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (2), 1097-1129.

SARINAY, Yusuf (1986). "Millî Mücadelede Türk-Sovyet Münasebetleri. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi", 1 (1), s.200-218.

SEMİZ, Yaşar ve AKGÜN, Birol (2007). "Dostluktan Krize: İkinci Dünya Savaşı Sürecinde Türk-Rus İlişkileri", Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 7 (14), s.239-270.

ŞAH, Umut (2018). "Anlatı Çalışmaları", Psikoloji ve Toplum Dergisi, 2, s.5-16.

TAMKIN, Nicholas (2008). "Diplomatic Sigint and the British Official Mind during the Second World War: Soviet claims on Turkey, 1940-45", Intelligence and National Security, 23 (6), p.749-766.

TEKEREK, Meltem (2021). "Kurtuluş Savaşı'nda Azerbaycan ve Rusya'nın Türkiye'ye Maddi Yardımları", Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi, 6 (2), s.165-179.

TEPEKÖY, Okay (2021). "Millî Mücadeleye Hazırlık Döneminde Türk-Rus İlişkileri", Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 7 (2), s.156-164.

TOKGÖZ, Erdiñç (2011). "Dünden Bugüne Türkiye-Rusya Ekonomik İlişkilerinde Üç Büyük Dönem", Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (1), s.6-14.

UZMAN, Nasrullah (2018). "II. Dünya Savaşı Sonrasında Sovyet Talepleri ve Türkiye'nin Tepkisi", Gazi Akademik Bakış, 11 (22), s.117-142.

WHEELER, Geoffrey (1968). "Soviet Interests in Iran, Iraq, and Turkey", The World Today, 24 (5), p.197-203.

YEMENİCİ, Alev (1995). "Labov'un Anlatı Çözümleme Yöntemi ve Bir Uygulama", Dilbilim Araştırmaları Dergisi, 6, s.39-55.

YEŞİLOT, Okan ve İSAKOV, Abdrasul (2021). "Rus Basımında TBMM'nin Açılış Süreci", Bilig, (TBMM'nin 100. Yılı Özel Sayısı), 96, s.121-145.

BAYTİMUR, Tuğba (2022). William Labov'un Anlatı Çözümlemesi Üzerinden Rus Mizah Dergisi Krokodil'de Kurtuluş Savaşı'nın Sunumu. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (2), 1097-1129.

YURDİGÜL, Aslı ve ERDOĞAN ÇAKAR, Banu (2019). "Sovyet Basınında Türkiye ve Türkiye Cumhuriyeti'nin İlanı: Pravda ve İzvestiya Gazeteleri Örneği", Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 47, s.273-294.

Çalışma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.